

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsakega meseca, če je
:: tisti dan praznik pa en dan prej. ::

Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko 3 K.

Dopise sprejema urednik, naročnino in
:: oznanila pa tiskarna J. Krajec nasl. ::

Znamenita glagolska starina v šentruperškem župnijskem arhivu.

Spisal Ivan Steklasa. (Dalje.)

O duhovnikih glagolaših se misli krivo, da so bili manj naobraženi nego duhovniki latinski, kar pa ni res, saj so se odgojevali za duhovnike istotako kakor latinski navadno po samostanih, koder je bila poprečno enaka naobrazba. Po književnem delovanju glagolašev bi se moglo celo nasprotno trditi. Največ duhovnikov glagolašev je bilo v današnji senjski in krški škofiji, ali jih je bilo tudi v zagrebški, pa po istrskih in dalmatinskih škofijah, posebno v zadarski in slednjič tudi po oglejski. V mestu Vrbniku na otoku Krku je znalo biti včasih po 50 duhovnikov glagolašev, ki so opravljali razne cerkvene službe, a tudi podučevali po šolah, ki so jih uredili za narod. Mnogi izučeni, a ne posvečeni dijaki so se posvetili tudi drugim službam kot beležniški, zdravniški ali upravni pri gosposčinah.

Dokler ni bilo izumljeno tiskarstvo, so prepisovali knjige duhovniki glagolaši posebno še franciskani, ki so izključno rabili glagolico. S tiskarstvom je prepisovanje deloma prenehalo, dasi ne popolnoma, ker so bile tudi tiskane knjige s početka drage. Prvi hrvaški glagolski misal je bil tiskan v Benetkah leta 1483; a prvi brevijar l. 1493. Ko so v drugi polovici 16. stoletja začeli protestanti širiti svoj nauk med narod tudi z glagolskimi knjigami, je preskrbel senjski škof Ivan Agalič, (1617—1649), ki je sam najrajši pisal glagolico, nove glagolske cerkvene knjige. (Škof Ivan Agalič je pokopan na Trsatu.) Te knjige je uredil franciskan Levaković po posredovanju rimske propagande z dovoljenjem papeža Urbana VIII. (1623—1644), ki je bil velik ljubitelj slovanskega naroda ob jadranskem primorju. Ker je pa Levaković v Rimu mnogo občeval z ruskimi uniati, je sprejel v svoje knjige mnogo ruskih oblik in besedi ter od takrat cerkvena slovenščina ni bila več čista. Šele v novjšem času so poskrbeli, da se uredijo cerkvene knjige zopet v čisti staroslovensčini za one cerkve, kjer se sme še dandanes rabiti slovenščina v cerkvi. Pri tem si je stekla velikih zaslug staroslovenska akademija na Krku.

Glagolica se pa ni rabila samo v cerkvi, nego tudi v zasebnem življenju. To pismo je bilo pravo hrvaško pismo skoz celi srednji in novi vek vse do početka 19. stoletja. Tukaj imamo raznih napisov do zdaj izdanih 133, med njimi tudi trije iz slovenskih dežel, namreč iz Vinice na Kranjskem, iz Dornberga na Gorškem in od Marije Žalbijske kraj Kontovelja. Najstarejši napis je v Baški na otoku Krku iz l. 1100. — Potem so listine, ki so jih izdajale cerkvene in posvetne oblasti. Do zdaj jih je izdanih 421, med njimi tudi ena iz Črnomlja. Najstarejša listina je iz l. 1309. — Beležniške

knjige, v katerih se nahajajo spisi o gruntnem posestvu, prepisi, oporoke itd. Takih spisov se je ohranilo vrlo mnogo od l. 1275. dalje do početka 19. stoletja. Beležnikov glagolskih nam je znanih do 80, toda ohranila se je do zdaj samo ena popolna knjiga, od drugih so večinoma le odlomki. — Kvadirnice ali knjižice, v katerih so popisane listine o posestvenem stanju bogatejših rodov; tudi zapisniki in cerkveni računi se nahajajo v njih. — Zakoni ali statuti, med njimi vinodolski iz l. 1280.; statut otoka Krka iz l. 1388. in 1470. z dodatki; statut mesta Kastva iz l. 1400. in Veprinca iz l. 1507. — Potem sodnijski zapisniki in razne druge beležke, med njimi ena iz Kamnja kraj Črniča na Gorškem.

Poleg strogo cerkvene knjige so se bavili duhovniki glagolaši z lepo in poučno knjigo. Dočim so pisali cerkvene knjige v cerkvenoslovenskem jeziku, so rabili za poučno knjigo pravo narodno govorico, živi hrvaški jezik ter so tako ravno glagolaši položili temelj današnji hrvaški književnosti. Umetna hrvaška književnost se je razvila v hrvaškem primorju pred vsem na otoku Krku, odkoder se je širila na vse strani. More se za stalno trditi, da se je hrvaška umetna književnost razvila najmanj sto let prej, nego se je do zdaj učilo. Spominjamo se, kako so Hrvati l. 1900. proslavili petstoletnico svoje književnosti. Smatrali so do zdaj M. Marulića za začetnika te književnosti (Dom in Svet 1900. Marko Marulić), Dalmacijo pa za zibel njeno. Toda v hrvaškem primorju, posebno na otoku Krku, se je bila že lepo razvila hrvaška narodna knjiga, ko se je v Dalmaciji pisalo še prav malo hrvaški, nego laški in latinski. (Konec sledi.)

Družba sv. Mohorja v Celovcu.

Družba sv. Mohorja v Celovcu stopa pred Vas z novim vabilom za nabiranje udov Mohorjanov za l. 1913.

Ob tej priliki Družba sv. Mohorja v imenu dobre stvari prav vljudno prosi vse častite gospode družbene poverjenike in njene prijatelje, da letos s podvojenimi močmi zastavite Vašo priznano požrtvovalnost in naklonjenost za Družbo ter Družbi kolikor mogoče visoko število udov pridobite. Vemo, da morda nekateri družbeniki niso popolnoma zadovoljni z vsemi knjigami, toda prepričani bodite, da ima odbor Družbe sv. Mohorja v tem oziru zelo težko stališče, a bodite pa tudi uverjeni, da se odbor Družbe sv. Mohorja resno trudi, da bi kolikor mogoče ugodil vsem željam, potrebam in zahtevam celokupnega slovenskega naroda.

Družba bo letos izdala „Koledar“ z zelo poučljivo vsebino in popolnim imenikom vseh udov, na kar blagovolite vse ude opozoriti, ker so zadnja leta nekateri udje izostali vsled nepopolnega imenika. Imenik v „Koledarju“ naj bo res viden znak enotnosti in celokup-

nosti slovenskega naroda, naj bo vseslovenska naslovna knjiga.

Vsi udje brez razlike bodo gotovo z veseljem brali izvirne slovenske „Pravljice“, nič manj zanimiva in poučna bo v „Večernicah“ povest „Mlada Breda“, katere snov je vzeta iz ljudskega življenja.

Č. g. kanonik in prof. dr. Jos. Gruđen nam v 3. zvezku „Zgodovine slovenskega naroda“ živahno slika kulturno dobo srednjega veka. Knjiga je silno poučna in vsaki slovenski hiši, vsakemu društvu neobhodno potrebna.

Letos obhajamo 1600 letnico zmage krščanstva nad poganstvom. To junško dobo prvih krščanskih viteзов nam slika č. g. profesor dr. J. E. Zoré v knjigi: „V tem znamenju boš zmagal“. Vsaka krščanska hiša naj si naroči to lepo, slavnostno knjigo.

Družba izda kot šesto knjigo molitvenik „Krščanska mati“ za slovenske žene. Knjiga je jako poljudno pisana in polna lepih, vzgojslovnih nauk in zgledov. Nobena slovenska hiša, nobena krščanska mati ne sme biti brez te lepe knjige. Krščanskih žen in mater potrebuje slovenski narod, in ako hoče ostati slovensko ljudstvo srečno in zadovoljno, si mora vzgojiti krščanskih slovenskih junakinj, in to je namen lepe knjige. Knjiga ni prirejena samo za žene in matere, temveč sploh za slovensko mladino, zlasti za dekleta. Zato: Marijine družbe, dekleške zveze, sezite pridno po tem lepem molitveniku.

So še drugi vzroki, da letos še posebej prisrčno vabimo celo slovensko ljudstvo, da se v čim večjem številu zgleda za Družbo sv. Mohorja in sicer zato, ker so se tiskarski stroški v zadnjih letih več kot podvojili: plače delavcev, tiskarjev in knjigovezov so se vsled druginje in moderne delavske organizacije zelo zvišale; cene blagu, papirju, tisku, barvi in podobam (klišejem) so tudi poskočile, tako da je imela Družba zadnja leta, ako je hotela podati udom lepo okrašene knjige, občutno izgubo pri izdaji družbenih knjig. To pa se lahko zabrani na ta način, če se oglašijo čim večje število novih udov, ker le pri visokem številu udov bo družba kos velikim stroškom, katere stavijo nanjo moderne tiskarske zahteve.

Malenkostno vsoto 2 K utрпи lahko vsaka družina, vsak zaveden Slovenec in Slovenka. Le če bo število Mohorjanov visoko naraslo, bo Družba tudi lahko zadovoljila svoje naročnike ter novim in starim udom nudila dobrih in krasno opremljenih knjig.

Družba ima za bodočnost v svojem načrtu knjige gospodarske, združne, nabožne, leposlovne in zgodovinsko-kulturne vsebine, in to izpod peres najboljših strokovnjakov in pisateljev. Zato naj se novi udje že zdaj prijavijo in stopijo v družbo Mohorjanov, da bo šel odbor in pisatelji s tem večjim veseljem na delo za krščansko prosveto.

Vse častite stare in nove vnete poverjenike iskreno prosimo še enkrat, da iznova letos podvoje svojo delavnost, požrtvovalnost za Družbo, ki je že toliko neprecenljivo do-

brega storila za slovensko ljudstvo. Naj bi č. g. poverjeniki po vseh krajih večkrat javno opozorili slovensko ljudstvo na to zelovažno, največjo slovensko književno družbo, ki je pravzaprav prava vseslovenska ljudska akademija.

Č. g. poverjeniki naj pri vabljenju za Družbo ne pozabijo poudarjati tudi dejstva, da je Družba sv. Mohorja prva in največja verska in narodna postojanka, ki vrši z razširjanjem dobrih slovenskih knjig med slovenskim ljudstvom na meji svojo versko in narodno dolžnost. Zato zasluži Družba tem večje podpore, naklonjenosti in pozornosti.

Družbeni odbor je v svoji zadnji seji ustanovil za vse umrle dosmrtno ude večno sveto mašo, ki se bo darovala vsako leto dne 24. septembra, t. j. na dan smrti družbenega ustanovitelja, nepozabnega škofa A. M. Slomška. Zato Družba sv. Mohorja vljudno prosi, da bi se v bodoče vpisalo čim več novih dosmrtnih udov ter tako postali deležni časnih in večnih dobrot in milosti.

Končno prosimo nujno vse č. g. poverjenike, naj skrbijo za to, da se vsi udje gotovo zgledajo do 5. marca 1913.

V velikih, razsežnih in oddaljenih vaseh naj č. g. poverjeniki poverijo nabiranje udov zanesljivim nabiralcem, katerim poda Družba v jeseni za njih trud po en iztis družbenih knjig ali kak drug lep knjižni dar. Dotične želje naj blagovolijo č. g. poverjeniki na vabilni poli zabeležiti.

Družba sv. Mohorja torej upravičeno upa in zadržno pričakuje, da se bo letos število udov znatno zvišalo in tako presešlo dosedaj najvišje število Mohorjanov, kar bo le v čast, ponos in korist slovenskemu narodu.

Za ves trud in požrtvovalnost se vsem č. g. poverjenikom Družba sv. Mohorja že vnaprej toplo zahvaljuje: Bog plačaj stoterno! Z Bogom na delo za narod!

Tretje slovensko romanje v Rim.

Letos je neke vrste jubilejno leto za ves katoliški svet. Krščanstvo obhaja 1600 letnico, odkar je rimski cesar Konstantin Veliki dal prej krvavo preganjanemu, z vso silo zatiranemu in v katakombe skritemu krščanstvu pravico javnosti in popolno svobodo. V hvaležni spomin tega velikega svetovnega dogodka se bodo letos obhajale slavnosti po vsem katoliškem svetu. V Rimu še prav posebno.

Ob priliki tega jubileja se izvrši tretje slovensko romanje v Rim. Tako se menda sme imenovati potovanje, ki se namerava napraviti na pomlad v večno mesto. Slovenci so sicer že večkrat romali v Rim; toda v prejšnjih letih bolj v družbi z drugimi narodnostmi. Popolnoma samostojno romanje so napravili v letih 1893. in 1900. Od takrat dalje — tega je že 13 let — ni bilo skupnega romanja v Rim. Čas je torej, da se zopet enkrat odpra-

Zabavi in pouku.

Velko.

Slika iz zadnje bolgarsko-turške vojske. Po bolgarščini. (Konec.)

„Torej vendar enkrat!“ so vzklikli navdušeno Velko in ž njim vsi bratje-junaki. Sedaj mora biti konec krvavim vstajam, ki so jih začeli v Albaniji, Stari Srbiji in Makedoniji bratje-kristjani, mučeni in stiskani od Turkov, ne da bi se bile zmenile zanje evropske vele-sile. Srbija, Bulgari, Črnogorci in Grki so gledali desetletja s krvavečim srcem, kako mori Turek njihove brate po krvi in veri, povzdigovali so glas pri velevladstvih, seveda zaman, sedaj pa so začeli na lastno roko — osvobojevalno vojno, za katero tvegajo vse, da se brat-kristijan osvobodi krutega gospodstva krvoločnega Turka, v katerem izkuša že od nekdaj svojega nestrpnega, neizprosnega sovražnika brez usmiljenja, brez srca; zato pa se dvigajo navdušeno krščanski junaki in vojsko v zavesti, da prinese ta vojna njihove-mu narodu že dolgo pričakovano lepšo bodočnost, v upanju, da bo njihova srčna kri, ki jo bodo zasejali v jesenska hladna tla, vzkalila, in da požene iz nje mir in rešitev iz sužnosti večstoletnega mohamedanskega vraga.

Vojski niso postali žalostni, temveč z radostjo in velikansko navdušenostjo so hiteli v vojašnico, da si ročno zložijo vse potrebno skupaj; zakaj v par urah morajo na vlak, ki jih popelje na bojno polje...

Kolodvor je natlačen z ljudmi. Matere jemljejo jokaje slovo od vojakov; dekleta venci-ja njihove čepice z zelenjem, druge jim zatikajo smrekove vršičke v puškine cevi. — Le od Velka se nihče ne poslavja, nihče ne plaka in toži, da odhaja na vojsko... Koprnenje se je porajalo v njem, a ni bilo več časa; že so jih zrinili v vagone, godba zaigra, množica se poslavja z navdušenim „hura!“ klicem in vlak se začne premikati.

Že nekaj dni doni po odrinskem polju gromenje topov. Okoli Odrina mrgoli vse črno vojaštva; junaki so se sešli iz vseh krajev navdušene Bulgarije, z obali Črnega morja, izpod visokih Rodopov, od mogočne Donave... Noči so spremenili v dneve, potoma so spali, niti zvižali niso mnogo, a vsem je sijala sreča in junášstvo raz obraz.

Čuj!... Še pojo v odgovor gromenju topov, čeravno so do ustnic zaškropljeni z blatom, le njihovi bajoneti se bleste in v njihovih srcih prevladuje radost. Junaki vedo, da se Bulgarija obrača nanje in jim kliče v spomin, kaj pričakuje od njih, vedo, da moli Bulgarija zanje.

Kolikor daleč sega tvoj pogled, vidiš korakati pehoto z nasajenimi bajoneti, vidiš topništvo in utrjeno konjenico! Toda kako čudno konjenico! Po trije vojski na enem konju, kakor Radeckijevi vojniki, ko so hiteli v boj na Šipki črni vojski na pomoč.

Sedaj je okoli Odrina druga Šipka, in en vojak, ena krogla več — mora odrešiti sobrata suženjstva. — Naši junaki vedo to, zato jih Bog navdaja s trdno voljo in železno močjo.

Strahovit boj divja že nad eno uro na celi črti okoli Odrina. Že tri dni neprenehoma gromé topovi in zvižgajo krogle po nasičenem zraku. Gosta modrikasta megla visi nad bojnim poljem in se noče razveliči.

Sovražni topovi sipajo na vse strani pogubonosne šrapnele z višin in trdnjav, a morajo tudi dostikrat prenehati z ognjem. Predvčerajšnjim so bili v trikrat večji premoči nego Bulgari, včeraj v dvakrat večji, danes so obojestranske moči enake.

Boj se bije na levem krilu, v sredini in na desnem krilu, v katerem se bori naš Velko za deset mož.

Grič, izza katerega streljajo Bulgari, je bil prejšnji dan še v turških rokah. Po ponovljenem jurišu so potisnili Bulgari Turčine iz te važne točke — sovražnik se je umaknil na nasproti ležeče postojanke, kjer se je tekom

noči utrdil z okopi. Najhujše se je streljalo na desno krilo in obsipavalo s krogli bulgarsko postojanko, ki je ležala precej nižje nego turška. Turki sami so se skrivali, le sempatja se je pokazala iz dima rdeča čepica, a je takoj zopet izginila.

Ure so potekale, boj je trajal še dalje. Strahovito streljanje izza turških okopov je postajalo sleherni trenutek hujše.

Velkova stotnija je varčevala s patronami in ni streljala tjavendan, ampak komaj čakala povelja: „Naprej na nož!“, da se odzove pokanju z bajoneti. Bulgarski junaki so poslušali brnenje krogel, ki so se brezuspešno zarivale v zemljo, in ko je začelo grometi njihovo topništvo, so sledili z očmi granatami in zagnali urnebesni: „Hura!“ ako je strel uspešno zadel.

Le Velko sam ne preneha streljati, samo on sam pravilno odgovarja sovražniku, in zato pade največ krogel blizu njega. Jezi ga le, da ni imel že od včeraj zjutraj nobenega grizljaja v ustih... vsled neprestanega boja niso dobili kruha v okope. Velkova čreva se gladi kričijo kot obročki kake kače, a kljub temu vstrajno strelja.

Toda — glad osvobodi mesta. Velko vstane, se upokoni in začne stikati po tornistrah tovarišev, da morda najde kje kak kosček kruha. Za zvižganje krogel se niti ne zmeni ne, dasi vedno gosteje padajo krog njega.

vimo tja in da se poklonimo slavno vladajočemu očetu katolištva, Piju X.

Romarski vlak bo odšel iz Ljubljane v ponedeljek, 7. aprila, popoldne. Nazaj v Ljubljano pridejo v petek, 18. aprila zvečer. Prenočevalo se bo tja grede v Florenci, nazaj grede v Benetkah.

V Rim se peljejo po gorenjski železnici Trbiž Ponteba ter nadaljujejo Padova — Bolonja — Florenca — Rim. Nazaj pa: Assisi — Loreto — Bolonja — Benetke — Ponteba — Trbiž — Ljubljana. Primorci bodo pa vstopili in izstopili v Vidmu. Železnica od Gorice do Vidma stane okoli dveh kron.

V Padovi ostanejo 4 ure, Boloniji 3 ure, Florenci 14 ur. V Rimu ostanejo 6 dni in pol ter 7 noči, v Assisiu 6 ur, Loreti 4 ure in v Benetkah 15 ur.

Cena vožnje in oskrbe je: I. razred 250 K, II. razred 200 K, III. razred 130 kron.

Oni Primorci, ki bodo vstopili šele v Vidmu, bodo plačali: za III. razred 5 K, za II. razred 8 kron, za I. razred 10 K manj kakor drugi.

V teh cenah je obsežna voznina po železnici tja in nazaj, trikratna hrana na dan, računajoč od Bolonije do vstevši Benetk ter prenočišča v Rimu, Florenci in Benetkah. — Prevoz prtljage v Rimu in Florenci od kolo-dvora do hotelov in nazaj.

Zglaševanja se pošiljajo na naslov: **Odbor za rimsko romanje. Ljubljana.** — Zadnji rok za zglaševanje je **Velika noč, 23. marec.**

Poskrbelo se bo, da se bodo tisti, ki bodo hoteli iti v Neapelj ali na Malto, lahko vozili od Rima dalje nazaj z isto karto. Cena zamje pa je kakor za druge.

Upam je, da bomo pri svetem očetu posebej sprejeti. Na vprašanje v Rimu, ali bi sprejeli nas in naše Orle posebej, je prišel odgovor, da naj le pridemo, bomo že sprejeti; naj se dela na to, da se bo v častnem številu udeležilo romanja naše moštvo! Agitacija za udeležbo naj se razvije takoj z vso vmeno! Samo dva meseca je še časa. Z velikonočno nedeljo se pripravljanje sklene.

Gospodarstvo.

Kuha in surova klaja za prasiče.

V zadnjem času se močno hvali surova klaja za prasiče. Taka klaja je ceneja in bolj zdrava. Pri njej odpade dragocena kurjava in mnogo dela. Z njo se pa tudi želodec utrjuje in s tem ugodno vpliva na večjo utrjenost živali. Surova klaja se hvali tudi zaradi tega, ker so v njej najvažnejše redilne snovi, tako imenovane „beljakovine“, bolj prebavne. S kuhanjem skrknejo namreč te snovi in postanejo težje raztopne. Vse to se navaja v prilog surovi klaji in tudi po vsi pravici. Kakor uče izkušnje po drugih krajih in tudi že pri nas, se da s surovo klajo doseči ugodne uspehe pri rejih prasičev in velja to posebno za plemenske živali, ki se prav dobro počutijo ob surovi krmi, ne samo čez poletje, ampak tudi v zimskem času.

Vzlic temu pa ima kuha za naše kraje take prednosti, da je ne kaže opustiti in zamenjati s pokladijem surove krme. Posebno v zimskem času. Zato pa ostane kuha tudi zanaprej važna pri naši prasičiji, zlasti pri pitanju prasičev.

Kuha ima nasproti surovi klaji sledeče prednosti, ki so merodajne v naših razmerah, kjer je glavna krma v zimskem času različno korenstvo, in sicer:

1) Kuha je hitreje prebavna kakor surova krma in tudi lažje prebavna in velja to posebno glede tiste prevažne redilne snovi, ki jo imenujemo „škrob“ in ki se je največ nahaja v najboljših prasičjih krmilih kakor so krompir in žitno zrnje. Prav zaradi te lahke

in hitre prebavnosti kuhane klaje se taka klaja lahko po večkrat na dan poklada, kar izdatno pospešuje hitrejšo pitanje. Pri kuhi se tudi prasiči lažje drže v svinjaki kakor pri surovi krmi, ki zahteva krepkejšo prebave in več gibanja na prostem.

2) Kuhana klaja se lahko meša, surova ne. Različno korenstvo se lahko zmečka in skupaj zmeša in na ta način bolje izkoristi. Tako meškanje in mešanje je pri korenstvu in prasičih v naših razmerah take vrednosti kakor je rezanica sena, detelje in slame pri goveji živini.

3) Prasičja klaja je pogostoma nakažena in pokvarjena. Korenstvo je n. pr. nagnjito, žitno zrnje zatuhlo ali plesnivo itd. Vse to bi škodovalo prasičem, če se ne bi taka krma kuhala in če se ne bi z vročino uničile škodljive plesni in glivice.

4) S kuho se podeli živalskemu telesu tudi nekaj toplote, ki posebno v zimskem času prav tako ugodno vpliva kakor človeku gorka jed. Kuha se daje namreč navadno v mlačnem stanju. S tem se posebno pri mladih prasičih in po naših v obče mrzlih svinjaki prav ugodno vpliva na telesno toploto, ki bi jo morala žival sicer iz krme same napravljati, s čemur se krma zmeraj bolj ali manj trati.

5) Nekatera krmila so sploh taka, da se morajo kuhati. To velja za krompir, ki ga ni nikdar pokladati v surovem stanju.

Vse te našteje prednosti so tako merodajne po naših krajih, da ne smemo kuhe opustiti in zamenjati s surovo klajo. Pač pa lahko omejimo kuho. Surova klaja se priporoča posebno v poletnem času in pri plemenskih živalih, pri plemenskih svinjah in mrjascih. Pri pitanju in pri rejih prasičev, namenjenih za pitanje, pa bomo več dosegli s kuho iz vzrokov, ki so zgoraj navedeni.

—r—

Gospodarske drobtine.

— Sadjarski tečaj na Grmu priredi ravnateljstvo kmetijske šole v ponedeljek in torek dne 24. in 25. februarja t. l. Namen tečaja je povzdiga domačega sadjarstva. Na sporedu so naslednja predavanja: V ponedeljek, dne 24. februarja. Od 2. do 4. popoldne: Razčrtavanje sadnih nasadov. Naprava drevesnih jam. Obrezovanje dreves pred saditvijo. Pravilna saditev dreves. Od 4. do 5. popoldne: Praktične vaje v šolskem sadovnjaku. — V torek, dne 25. februarja: Od 8. do 10. popoldne: Oskrbovanje mladega in starejšega drevoja. Obrezovanje. Pomlajevanje in precep-ljanje. Od 10. do 12.: Praktične vaje v sadovnjaku. Od 2. do 4. popoldne: Najvažnejše o gojitvi in oskrbovanju prtičnega drevoja. Od 4. do 5. popoldne: Praktične vaje v šolskih nasadih. Tečaj je namenjen gospodarjem in kmetiskim mladeničem. Kdor se hoče tečaja udeležiti, naj se prihlasi po dopisnici. Oddajenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in podporo 2 K na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki zanjo pravočasno po dopisnici prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija).

— Živinorejski in mlekarški tečaj priredi ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu v sredo in četrtek, dne 26. in 27. februarja t. l. Namen tečaja je zboljšanje kravje reje v zvezi z mlekarstvom. Na sporedu so naslednja predavanja. V sredo, dne 26. februarja: Od 2. do 4. popoldne: Vrednost kravje reje. Od-biranje molznih krav. Raba krav za plemo. Krmiljenje krav. Strezba molznim kravam. Molza. Stroški kravje reje. — V četrtek, dne 27. februarja: Od 9. do 11. dopoldne: Prodaja mleka. Ravnanje z mlekom. Lastnosti mleka. Napake in pomanjkljivosti mleka. Mlečna

Poveljniku se končno potemni skrbno lice; zato zapove: „Umalejtan, ukažem ti na tla! Vsi na tla! Nepotrebnih žrtev ne maram!“

„Poglejte, blagorodje“, izpregovori na-enkrat Velko — „Turčini beže!... Hura!“

Poveljnik se dvigne in pogleda skozi dalnogled na turške postojanke. In res, Turčini beže... „Hura!“ klic je ostrasil Turke.

Dvajset minut pozneje zasedejo bulgarske čete brez strela visoke turške postojanke.

* * *

Velko je ležal pet tednov v bolnišnici v Stari Zagori vsled rane na levi roki, zadobljene pri zavzetju ene odrinskih utrd; leve roke ne more odsihdov več rabiti pri delu. — Obdeluje kot preje polje in je še vedno stari Velko Umalejtan. Tovariši ga še nazivajo šaljivo „podoficirja“, čeravno niso pozabili, da je bil on tisti, ki je osvojil eno odrinskih utrd. Tudi on ne pozabi tega, pri sleherni priliki ponosno pokaže na zlato kolajno, ki mu jo je pripel sam car Ferdinand za njegovo izredno hrabrost na junaška prsa, in pripoveduje svoje bojne doživljaje iz krute vojne, ki je pa slednjič vendar osvojila že na stoletja od Turčina zatirane brate turškega samosilstva in jih združila z brati v večni bratovski objem...

posoda. Popoldne od 2. do 4.: Prodaja smetane in presnega masla. Oddajanje in razpošiljanje presnega masla. Gospodarski pomen mlekarških zadrug. Pouk se pojasnuje s praktičnim razkazovanjem. Tečaj je namenjen našim gospodarjem in gospodinjam. Želi se, da se ga mnogoštevilno udeležijo tudi naše gospodinje in kmetiska dekleta. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj se prihlasi po dopisnici. Oddajenim in revnim udeležencem s Kranjskega plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in podporo 2 K na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki zanjo po dopisnici pravočasno prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba nemudoma poslati ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija).

— Kletarski tečaj. Podpisani priredi v dne 25. do 28. t. m. pri državni vzorni kleti v Rudolfovem trodnevni kletarski tečaj specielno za gostilničarje in vinotrčce. Sprejme se še kakih deset vdeležencev. Kdor se želi vdeležiti, naj se zglaš takoj. B. Skalicky, c. kr. vinarski nadzornik v Kandiji pri Rudolfovom.

— Kmetijski tečaj po Dolenjskem. V nedeljo in ponedeljek 9. in 10. februarja t. l. je priredil deželni odbor kmetijske tečaja v Leskovcu in v Cerkljah. Na sporedu so predavanja o gnojenju in o pridelovanju krme, prasičjereji, sadjarstvu, vinogradništvu in o zadrugištvu.

— Tečaj za kmetijsko zadrugištvu se vrši na Grmu od 17. do 22. februarja. Tečaj je namenjen učencem zavoda. Obisk je dovoljen pa tudi ukaželjnim mladeničem iz okolice, ki se morajo zaradi udeležbe prihlasiti pri ravnateljstvu šole.

— Živinorejske vajence, ki se hočejo izvežbati v hlevskih opravilih, strežbi molzne živine in v mlekarških delih, sprejme ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu. Živinorejski vajenci dobe poleg proste hrane po 10 K na mesec. Pouk je nastopiti s 1. marcem. Prošnje je vložiti do 20. februarja.

Politični pregled.

Vojska na Balkanu se je zopet pričela. S klicem, da Turčija ne sme skleniti sramotnega miru, v katerem bi morala odstopiti Odrin Bulgarom, so se vzdignili mladoturki proti stari vladi v Carigradu in jo s silo vrgli. Odposlanci balkanskih držav v Londonu so nato pretrgali mirovna pogajanja in danes teden ob 8. uri zvečer so pričeli Bulgari bombardirati Odrin. Mladoturška vlada je vele-vlastim na njih posredovanje odgovorila, da hoče odstopiti majhen del Odrina, a Bulgari se za to poročilo niso hoteli več zmeniti. — Bulgarska armada je že 150 kilom. proč od Odrina globoko v turškem ozemlju čisto blizu Carigrada, zato bi bilo naravnost blazno, da bi Bulgari pustili Turkom mesto in zemljo, ki so jo s krvjo osvojili. Velevlasti priznavajo vse, da imajo Bulgari prav, le Slovanom sovražna Nemčija pravi, da je turška ponudba sprejemljiva. Za Odrin se bje hud boj, ker se mesto trdovratno brani. Hrane je v mestu za 8 mesecev, Turki pa so porabili komaj eno desetino svojega strehljiva. Bulgarske bombe so vnele Odrin na štirih krajih, in ogenj se vidi daleč na okoli. Bulgari so vzeli že več vasi in utrdb okoli Odrina ter v nekem nočem naskoku vjeli 800 Turkov. A tudi na galipolskem polotoku prodirajo in imajo že skoro vse obrežje Marmarskega morja v svojih rokah.

Poroča se nadalje, da je Skader padel. Potrjena ta vest še ni, a verjetna je, ker se je baje skadska posadka sprla med seboj in je bil pri tem boju ubit turški poveljnik Hasan Rizza bej.

Naš cesar je poslal lastnoročno pismo ruskem carju, ki ga je nesel princ Hohenlohe v Peterburg. O vsebini tega pisma so razširjena razna mnenja, pravega pa ne ve nihče. Le to je gotovo, to pismo kaže, da je naše razmerje do Rusije boljše, nego je bilo pretečeno leto.

Za deželni zbor se pripravlja zakonska predloga za zgradbo vodovoda Stari trg pri Črnomlju.

Državni zbor. V narodnogospodarskem odseku je prišla na vrsto predloga o ustanovitvi centralne zadrugne banke, po kateri bi naše posojilnice lažje dobile tekoči denar. — Dr. Krek je o stvari sestavil jako temeljito poročilo za odsek, v katerem dokazuje potrebo take banke in opozarja, da se povsod celo pri Srbih in Bulgarih stori več za zadrugištvu nego pri nas. Te dni je tudi v razpravi zakon proti nalezljivim boleznim, ki določa, kaj je storiti v slučaju, če se kje pojavijo take bolezni. Kmečki poslanci so dosegli po dolgi razpravi, da so črtali nekatere preostre odredbe.

Nemški kanceler je dobil v državnem zboru z velikansko večino glasov nezaupnico, ker je začel izvrševati postavbo, po kateri morajo Nemci Poljakom vzeti kratkomalo za gotovo svoto posestvo, če ti dovolijo ali ne.

Pas sv. Jožefa

in sedem nedelj sv. Jožefu posvečenih. Spisal Janez Volčič. Cena v usnje vezani knjigi 1.40 K se dobi pri J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Dopisi.

Šmihel pri Novem mestu. Velika žalost je zavladala po vsej naši fari, ko smo začeli mrtvaški zvon dne 20. nov. pr. l., ki nam je naznanjal tužno vest, da je preminul naš skrbni duhovni pastir g. Anton Peterlin. Kdo mu bo vreden naslednik, njemu, ki je bil tako vnet in goreč za dušni blagor svojih župljanov, bilo je prvo vprašanje? In našel se je. Novomeški kapitelj nam je dal moža, o katerem smo lahko prepričani, da bo res vreden naslednik pokojnega prednika. To je g. Štefan Terškan, prejšnji kaplan v Prečini. Da bo temu tako, je pokazal že sprejem, ki so mu ga napravili šmihelski župljani. — V četrtek, dne 23. minulega meseca ob 2. uri pop. se je pripeljal novi g. župnik v spremstvu mil. g. prošta dr. Seb. Elberta v svojo novo faro. Vsa Kandija kakor tudi Šmihel sta bila v zastavah. Pri lepo ozašlanem slavaloku poleg bolnice usmišljenih bratov na šmihelski cesti je pozdravil novega župnika z občinskim odborom g. župan Josip Zurec, na kar se je g. župnik zahvalil z željo, da bi vsi složno delovali za dušni in telesni blagor občanov. Nato so spremili g. župana in odborniki g. župnika v Šmihel, ki je bil ves okrašen z zastavami in slavaloki. Pri deški šoli pozdravi g. župnika v imenu vsega učiteljske g. nadučitelj Viljem Gebauer, v imenu vseh učencev deške šole pa učenec Premrov v vezani besedi in v imenu deklic Valerija Zurečeva, hčerka županova. Učenec izroči g. župniku svoj spisani govor, učenka pa krasen šopek svežih cvetic.

Pri cerkvi pozdravi g. župnika ravnatelj kmetijske šole g. Viljem Rohrmann z gg. strokovnimi učitelji te šole. Pred cerkvijo pa šmihelska ključarja gg. Znanc in Turk, ter prednica Marijine družbe. V cerkvi, ki je bila prenapolnjena župljanov in drugih ljudi, predstavi izpred oltarja mil. g. prošt faranom njihovega novega župnika in pondarja v daljšem govoru, da naj farani poslušajo župnikove nauke, ga ljubijo in spoštujejo kot svojega dušnega pastirja. Nato so bile pete litanije in blagoslov z Najsvetejšim. Zvečer ob osmi uri pa so napravili novodošlemu župniku farani lepo podoknico in serenado. Z željo vseh faranov, da nam Bog ohrani novega g. župnika mnoga leta, se je zaključila ta za šmihelsko faro tako velepomembna slavnost.

V nedeljo nato se je nam pa g. župnik sam predstavil na prižnici in pred oltarjem, kjer je ob mnogoštevilni azistenci svojih prijateljev duhovnikov daroval prvo daritev za svoje nove župljane.

Ne moremo pa kaj, da ne bi pri tej priliki izrazili svojega ogorčenja nad tem, da si upa nek dopisun s svojimi umazanimi rokami po raznih liberalnih curjah blatiti novega g. župnika, še predno je ta nastopil svojo novo župnijo, in ne neha s svojimi lopovskimi in lažnjivimi bedarijami razdvajati naše sicer mirne ljudi. Naj le pometa raje pred svojim pragom, ima dovolj blata pred njim, nas Šmihelčane pa naj pusti pri miru in naj ne dela razdora med nami.

Brusnice. Tudi od nas enkrat en glas. Imeli smo pri nas po preteku 12. let zopet sv. misijon in sicer od 19. do 26. jan. t. l. Vodili so ga č. oo. lazaristi Gregorij Flis, Mihael Klančnik in Alojzij Pohar. Gospodje misijonarji so se trudili z vso vmeno in požrtvovalnostjo; imeli smo po tri govore na dan, ki so bili prav dobro obiskani — kdor je le količak mogel, je prišel k pridigi. Lep zgled so nam dale gospodične učiteljice, ki so se jako marljivo vdeleževale sv. misijona, med obhajanci pa smo videli tudi g. nadučitelja in gospode orožnike — zato čast jim, da se ne boje svoje vere pokazati tudi na zunaj. Obhajanih je bilo za čas sv. misijona okoli 2300. Zelo lep in ganljiv prizor je bil v petek 24. jan. popoldne, ko so vsi župljani vprico Najsvetejšega izrekli, da odpustajo vsem svojim razžaljivcem in sovražnikom, g. župnik pa so prav tako z gorečo svečo v roki izrekli odpustanje vsem svojim razžaljivcem. Vse po cerkvi je pri tem prizoru glasno jokalo, nobeno oko ni bilo suho. V nedeljo 26. jan. pa smo zaključili sv. misijon s sklepnim govorom ob polu 3. uri popoldne in s slovesno procesijo z Najsvetejšim, ki so jo vodili mil. g. novomeški prošt dr. Elbert. Poleg gg. misijonarjev in domačega gosp. župnika so se vdeležili te procesije še šempeterski gosp. župnik Fran Česašek, č. o. Hubert Marovt iz Novega mesta, dva usmišljeni brata iz Kandije, mladeniška in dekliška Marijina družba z zastavami in vsi drugi župljani. Vesel je bil ta dan za nas tako, da nam ostane za vedno v spominu, a tudi žalosten, ker smo se morali ločiti od častitih gospodov misijonarjev in je minul za nas tako sveti čas misijona. Tem potom vsem, ki so količak pripomogli k tako lepo uspelemu misijonu, prav prisrčna zahvala, pred vsem domačemu gosp. župniku M. Nemaniču, ki so ga nam oskrbeli in gospodom misijonarjem, ki so ga vodili ter mil. g. prošta, ki so prihiteli k nam in ob sklepu vodili procesijo. Dal Bog, da bi sveti misijon obrodil obilo dobrega sadu, saj smo ga bili zelo potrebni!

Iz Mirne peči. Dne 19. t. m. ob priliki nekega ženitovanja, ki se je vršilo v Biški vasi, je nek vročekrvnej pri voglarenju naklestil z vago od voza Lojzeta Smerketa iz Poljan,

za kar bo dotičnik dobil plačilo pri sodišču; za to „junško dejanje“ naj se zahvali kralju alkoholu, ki v naši občini mogočno gospodari. In res malokje pijančevanje tako hudo gospodari, kakor pri nas, kar pričajo mnoga razprodana posestva. Kljub tem žalostnim pojavom je slavni občinski odbor pri lanskem seji za letni proračun vsled nekaterih kričavih odklonil jako umestni predlog g. župana, da se napravi naklada na žganje in pivo, kar imajo že vse sosedne občine vpeljane. Posebno so se vsajali nad tem predlogom nekateri gostilničarji in žganjekuharji, ki po zaslugi in po pooblastilih nezavednih volilcev sedé v občinskem odboru, češ, da bodo morali sami ves davek pri pijaci nositi. Tako izjavo naj ti prosvitljeni gostilničarji-odborniki kar nazaj v svojo mavho spravijo, kaj takega ne more verjeti noben pameten in moder občan. Dokler bodo taki možje sedeli v občinskem odboru, ki ne vedó oziroma nečje vedeti, kaj je občini v splošni blagor in korist, se bode davkoplačevalcem presneto slabo godilo. Kdo pa pride največkrat občini v breme, če ne pijanci. Ta odklonitev predloga na opojne pijače je tembolj obsodbe vredna, ker smo slišali v adventu v cerkvi brati škofov pastirski list, ki nas je tako temeljito podučil o škodljivosti alkoholnih pijač, obenem se pa s tem obsojajo tisti, ki so kričali zoper ta predlog pri seji, kot take ljudi, ki v cerkev ne hodijo k službi božji. Se posebej pa pomilujemo gosp. župnika, ki je pri velikonočnem izpraševanju v adventu tako toplo priporočal zlasti možem-odbornikom, naj vendar napravijo občinsko naklado na opojne pijače. Bog razumi take može, ki hočejo biti katoliški, zavedni, vneti za blagor ljudstva, da se kar kadi, kadar ukurijo; a če bi antikrist po veliki cesti prišel z litrom vina v roki, pa bi mu šli vsi naproti in bi se mu vsi na rep obesili, samo če bi ga imel. — Če nočete delati z g. župnikom zoper pijančevanje, pa poskrbite saj za dobra občinska in javna pota. Pri Ivanji vasi že od Novega leta čaka pol metra visoko nametana prst ob cesti, da se odstrani. Cestar je svojo dolžnost storil, naj jo stori tudi dotični cestni gospodar, da ne bode treba blata do kolen gaziti.

Iz Št. Jerneja. Po raznih časnikih vedno čitamo, da katol. izobraževalna društva v pred-pustnem času prirejajo veselice. Tudi naše izobr. društvo je v nedeljo na Svečnico 2. febr. 1913 ob 3. uri popoldan v lepi prostorni dvorani priredilo veselico. Zbralo se je vse polno poslušalcev in gledalcev, velikih in malih, tako da je bila prostorna dvorana natičena polna občinstva. — V začetku je marljivi g. Janez Drešar, kaplan, razjasil pomen igre: „Repositev“ v petih dejanjih, ki jo bodo igrali, da bodo zamogli gledalci razumeti to igro. — Nastopili so vsi igralci zelo korektno in prav vzorno igrali. Bili so vsi navzoči zelo zadovoljni z igro in igravci, ki so jim tudi odobravali in jih pohvalili s ploskanjem. Pred začetkom igre in med prenehanjem je pa neumorno in lepo igralo „Tamburaško društvo“, same pridne deklice, pod novim vodstvom g. Roman Kramaršič-a, organista, več novih in še tudi poprejšnjih krasnih komadov. Zelo precizno so vsi igrali. Nastopili so potem pevci, blizu 36, ki so Jak. Aljaževu pesem „Moj dom“ in še „Slovensko dekle“ prav mojstrsko zapeli. Čuditi se moramo, da jih je novi organist v tako kratkem času zamogel tako vrlo izčlenati. Morda tudi kaj k temu pripomore to, da so se ti že odrasli mladeniči tudi v šoli že bili v petju kaj navadili prejšnje čase. Tudi onim, ki so igrali „Repositev“, se jim pozna, da so že olikani. Vsa čast in priznanje jim gre! Zaključili so to lepo igro prav dostojno, in največ zasluge ima g. Janez Drešar, kaplan, in organist in igralci vsi. Slava jim vsem!

V ponedeljek 3. febr. 1913 ob 3. uri popoldne smo pa na naše pokopališče spremili g. Alojzija Kesslera, c. kr. dež. sod. svetnika v p., našega rojaka, k večnemu počitku. Bil je sijajen pogreb in so zelo žalovali za njim, prerano umrlemu. N. v. m. p.!

Te dni je tudi hodil po naših vaseh nek čedno oblečen človek, ki je pobiral milodare za salezijanski zavod na Rakovniku pri Ljubljani, a je le ljudi sleparil. Milodare je nabiral le zase, ne pa za zavod, in kar je po dnevu nabral, je zvečer zapravil v gostilni. Prišli so mu na sled in zdaj že uživa zaslužno plačilo. Bodite torej previdni in zahtevajte vselej od takih ljudi kako dovoljenje, da smejo res nabirati, milodare, potem jim šele dajte.

Od vavtovaške Straže. — Za pust in post. — Zadnji čas opazujemo, da se klati neki človek v Vavtivasi in Gorenji Straži, v Toplicah in Soteski ter si prisvaja nekako nalogo preiskovalnega sodnika poprašujoč med kmeti: kaj je tu ali tam zinil ta župnik, oni kaplan . . . da bi zalotil kak ocvirek, ki posebno pred pustom diše. Svojo pozornost obrača tudi na društva, ker on je zelo vnet za blagor ljudstva. To je dokazal že za časa občinskih volitev, ko je zbiral najboljše može krog sebe, da bi podrl stebre S. L. S. v naši okolici. Tako mu je pri srcu tudi gasilno društvo vavtovaško, zlasti njegove veselice, pri katerih bi on morda rad sedel na dotičnem mestu, ko bi le tega preklicanega župnika ne bilo, ki ima baje odločilno besedo celo med gasilci. — Seveda tega možakarja tudi marsikateri tu in tam „nafarba“, kar on za resnico vzame. Kar izve

v topliški in vavtovaški okolici danes, prinaša v par dneh vse, pa še veliko laži zraven „Slovenski Narod“ in „Slovenski dom“. Sedaj skuša delati razdor med Topličani s svojimi lažnjivimi dopisi v liberalno trobilo. Ker mu pa to ni dovolj, hoče tudi med vavtovaškim gasilnim društvom in župnikom napraviti nekako nesporazumljenje, pa možakar se je zelo zmotil, zakaj po pravici rečeno, se naš g. župnik še nikoli ni vmešaval v naše gasilno društvo ali nam delal pri veselicah kake sitnosti; pač pa njemu vsa čast kot podpornemu in ob enem ustanovnemu članu tega društva. Morebiti je tega možakarja potegnil penzijo-nirani profesor, ki po raznih vavtovaških gostilnah in „kavarnah“ prodaja svoje modrost in se pusti naslavljeni za profesorja. Seveda tega ne moremo trditi; ali znan je pregovor: ljudski glas — božji glas. Mi tudi ne zamerimo veliko temu možakarju — dopisunu „Slovenskega naroda“, da kaj piše, ali kakor pravijo naši kmetje „cajtengami ledi v ornungo deva“, kajti vsak človek si mora na nekaj način kruh služiti. Treba je kaj prigrizniti, zaliti . . . s čim se oblačiti, in glejte, dandanes so zlasti liberalni časniki tisti rudokopi, kjer si tudi „falirani študentje“ kaj prislužijo, ko v njih svojo modrost postavijo na svečnik, zlasti pa še tak „žurnalst“, ki se baje najbolje razume na „pravoslavje“. Neki šegavec, vidivši njegovo lepo črno brado, je trdil, da kmalo dokonča „pravoslavne študije“ in se potem poda širit kulturo v novoosvojenega Jugoslavijo, ker je naš kmet preveč zabit in rajši posluša svoje duhovnike kakor pa njega. In še celo tisti „napredni“ kmetje, katere je pri znanih rekurzih radi občinskih volitev tako imenitno zvodil, nočejo več čuti o svojem „kronjuristu“. Nekateri celo trdijo, da se imenovanega vidi pozno v noči v družbi z vavtovaškim profesorjem v vavtovaški „kavarni“, kakoršno ime ji je dal v dopisu „Slovenskega Naroda“ iz dne 30. prosinca 1913. — Svetovali bi mu, da naj to opusti in nikar preveč ne zahaja med nas Vavtovaščane in Topličane. Nismo mi odgovorni za nasledke, če bi se mu kaj ne-všečnega pripetilo, ker ljubimo mir med občinstvom in našimi duhovniki. G. vavtovaškemu profesorju pa svetujemo, da naj prihodnjč g. dopisnika „Slovenskega Naroda“ bolj natanko podučí, posebno kdo da je načelnik gasilnega društva.

Iz metliške okolice. se nam poroča, da so se dne 3. februarja vršile volitve v krajni šolski svet za metliško okolico. Izvoljeni so za zunanje občine sami naši može, le v Metliki sta prodrli dva najzagrizenejša liberalca z večino treh glasov, a kar je najbolj žalostno, s pomočjo takih, ki smo je dosedaj šteli med svoje. — Dostavek uredništva. To poročilo nam ni dovolj jasno. Govori o zunanjih občinah, pa o metliški okolici, ter o Metliki. Ni jasno, ali so se vršile volitve iz celega sodnega okraja in najbrž v c. kr. okrajni šolski svet za Črnomelj, ali samo z ozirom na metliško šolo. Celó neverjetna pa se nam zdi v pismu vest, da je metliškim liberalcem pripomogel k zmagi radoviški župan, pregovorivši še tri druge može S. L. S., da so volili metliške liberalce. Metliške somišljenike prosimo informacije in tudi imena izvoljenih liberalcev kakor tudi zastopnikov S. L. S. v c. kr. okr. šolski svet črnomajski.

Domače in tuje novice.

V okrajni šolski svet novomeški je bil 6. t. m. izvoljen s pretežno večino glasov g. župan Josip Zurec in njegovim namestnikom g. Ivan Rakoše, trgovec in posestnik v Straži tudi pristaš S. L. S. Nasprotniki so ostali v veliki manjšini.

Hudo je obolel na pljučnici g. dr. Jakob Schegula, odvetnik v Novem mestu. Njegovo pisarno vodi sedaj dr. Triller, ki je prišel iz Radovljice.

Iz politične službe. C. kr. inženir Avrelj Kobal je pridejen c. kr. okr. glavarstvu v Novem mestu.

Za avskultanta v Novem mestu je imenovan g. Alojzij Debeljak.

Osebnosti. G. dr. Vinko Oberman je nastopil sodno prakso kot odvetniški kandidat pri c. kr. okrožnem sodišču v Novem mestu. Poštni oficijal Rado Jeglič v Novem mestu je imenovan za poštnega kontrolorja v Trstu I. — Poštni sluga Franc Svetlič pa je prestavljen iz Novega mesta kot definitivni sluga v Ljubljano.

Zabavni večer novomeške dekliske marijanske kongregacije v nedeljo dne 2. t. m. je jako dobro vspel. Posamezne igre so se prav lepo predstavljale, vsaka igralka je bila na svojem mestu. Videli smo v igri „Mama je nervozna“, koliko dela ima dobra gospodinja, ki se pač ne sme podcenjevati. „V hudih zadregah“ nam kaže, kakšne posledice ima včasih ena sama laž. „Kaznovana radovednost“ pa nam vsebino že naslov pove. Posamezne vloge so bile v zelo spretnih rokah in dobro naštudirane, kar pač zelo mnogo pripomore k dobremu uspehu igre. Ne bomo hvalili vsake igralko posebej, saj smo že povedali, da so vsaka posamezna in vse skupaj izvrstno rešile svojo nalogo. To je pokazal aplavz po vsaki

igri, pa tudi zadovoljnost, ki se je brala na obrazih gledalcev. Samo dež oz. sneg, ki mu je sledil, je nekoliko pripomogel, da udeležba ni bila taka kot običajno pri predstavah te kongregacije, a bila je še vedno jako zadovoljiva. Gospodične, napravite le kmalu zopet kako pošteno zabavo, mogoče takoj po Veliki noči!

Ustanova. Odda se letni donesek za leto 1912 Jožef Duller-jeve ustanove za deklisko balo v znesku 1000 kron. Pravico do te ustanove imajo zakonske potomke bratov in sestr, dne 5. avgusta 1863. l. na Velikem Škrjančnem pri Rudolfovem umrlega ustanovnika, ki so se leta 1912 omožile, v kolikor so lepe npravnosti in zmogne branja v deželnem jeziku. Prosilke za to ustanovo morajo svoje prošnje, opremljene z zakonitim rodovnikom z izpričevalom npravnosti in z dokazilom, da znajo brati, kakor tudi s poročnim listom, vložiti do 1. marca 1913, potem političnega okrajnega oblastva bivališča pri deželni vladi.

Vljudni Slovenci. Na novomeški gimnaziji, kjer je v spodnjih razredih slovenski učni jezik, sedita v prvem razredu dva trda Nemca privatista. Ta ali oni profesor jima tudi razlaga lekcije nemško. Skušnja koncem tečaja se je seveda vršila tudi v nemškem jeziku. — Nemcem gotovo privoščimo izobrazbo, vprašamo samo tole: Ali bodo na kaki nemški gimnaziji v naših dvojezičnih deželah tudi Nemci tako vljudni, da bodo kakemu slovenskemu privatistu razlagali lekcije v materinščini in ga koncem leta izprašali slovensko? —

Umrli so v Novem mestu: 28. jan. gospa Marija Mayer roj. Sinkovec, 74 let, mati so-proge g. sodnika Kuderja. 2. februarja Ana Makovec, zasebnica, 57 let. 3. febr. Marjeta Rützel, delavka, 58 let in 7. febr. Ana Granda, zasebnica, 81 let.

Novo gasilno društvo za občino Šmihel-Stopiče in sosedne vasi s sedežem v Kandiji se je ustanovilo pretečeno sredo dne 5. febr. t. l. Pristopilo je k društvu do sedaj 42 delujočih in 69 podpornih članov. Po dolgi debati so izvolili sledeči odbor: Načelnik Karel Jevšček, tovarnar, namestnik Anton Sedlar, kolar in gostilničar, vodja plezalec Viktor Niefergall, knjigovodja, namestnik A. Kušljan, gost. sin, vodja brizgalne Ivan Reclj, kolar in posestnik, namestnik Josip Klemenčič, pečarski mojster, orodjar Albin Dolšek, strojni namestnik Anton Ausec, tajnik in blagajnik Viljem Gebauer, nadučitelj. Novemu društvu želimo lepo procvit v blagor cele občine.

V bolnico usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu se je vrnil z orožne vaje primarij dr. Paulič, odpotoval pa je v Gradec dr. Linhart, ki ga je nadomestoval.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu januarju 1913 je 268 strank vložilo 110.043 K 44 h. 343 strank vzdignilo 147.727 K 40 h. Eni stranki se je izplačalo hipoteknih posojil 3000. Stanje vlog 3.442.053 K 24 h. Denarni promet 597.791 K 65 h. Vloge se obrestujejo po 4½/2%.

V župniji Stopiče je v letu 1913 umrlo 46 oseb, bilo rojenih 81 otrok. Porok je bilo 10.

V župniji Belacerkev je l. 1912 umrlo 11 oseb, bilo rojenih 20 otrok in poroka 1.

Poroka. Poročil se je 29. jan. (tega leta) v Hinjah pri Žužemberku Janez Vidmar s Pavlo Papež. Poročal ju je ženinov brat Franc Vidmar, kaplan v Senožečah. Obema poročencema v novem stanu obilno sreče in blagoslova!

Zlata poroka. Danes obhaja v Št. Rupertu svojo zlato poroko graščak g. Ferdinand Dolar iz Kota pri Št. Rupertu s svojo gospo soprogo. Bil je 18 let župan v Št. Rupertu in je storil veliko dobrega za to občino.

Grozna nesreča se je zgodila 28. jan. v Verbovcu št. 28 pri Dobriču. V hiši za pečo so grelí dinamit, ki ga rabijo pri napravi nove ceste proti Mirni peči. Domači mlajši sin Janez je prišel od vogljarjenja, kamor je šel proti izrecni očetovi volji, ves omenen od pijače domov in je sedel ali legel na dinamit, ki je razpočil in raztrgal njega, peč, del hiše in podstrešje. Janezu je odtrgalo obe nogi, srednji del telesa raztrgalo, zgornji del vrglo v stran, dva mala otroka pa zelo poškodovalo. O ti nesrečno vogljarjenje, da bi izpametovalo naše fante!

Smrtna kosa. Jožef Simonič, posestnik na Mladici pri Semiču, ugleden pristaš S. L. S., je umrl po kratki bolezni na pljučnici dne 3. februarja t. l. in je bil pokopan na pekelnico. Bil je mnogoleten naročnik dnevnika „Slovenec“ in na druge časnike. N. p. v. m.!

Sejmovi: 13. febr. v Škocijanu pri Mokronogu, 14. febr. v Semiču, 20. febr. v Kandiji pri Novem mestu, 24. febr. v Bučki.

† Nadvojvoda Rainer je umrl v ponedeljek dne 27. jan. ob 5. uri popoldne po hudi mučni bolezni. Rojen je bil 11. jan. 1827 v Milanu. Po dovršenih študijah se je posvetil nekaj časa sodni praksi, je služil 8 let pri vojaki, bil imenovan l. 1857 za predsednika drž. zbora, nato za ministrskega predsednika, se udeležil vojske l. 1866 in si je kot poveljnik deželne brambe, ki ji je 40 let poveljeval, pridobil velike zasluge. — Lani je praznoval diamantno poroko s svojo soprogo, nadvojvodinjo Marijo, hčerjo nadvojvode Karla, zmagovalca pri Aspernu. Pogreb se je vršil v

petek 31. jan. ob 4. uri popoldne, katerega se je udeležila velikanska množica; cesarja je zastopal prestolonaslednik, ostale vladarje poslaniki. Truplo rajnega nadvojvode so položili v rodbinsko rakev Habsburžanov v kapucinski cerkvi na Dunaju.

† Kardinal dr. Nagl umrl. V torek, dne 4. t. m. ob tritetr na 1 uro popoldne je umrl dunajski nadškof in kardinal dr. Nagl. Rajni kardinal je bil rojen 26. nov. 1855 in v mašnika posvečen l. 1878. L. 1902 je bil imenovan za tržaško-koperskega škofa. Bival je takrat po imenovanju nekaj časa pred nastopom škofije v naših dolenskih Toplicah in je imel na cesarjev rojstni dan 18. avg. istega leta svojo prvo pontifikalno sv. mašo kot škof v novomeški kapiteljski cerkvi — bil je tudi gost mil. g. prošta dr. Elberta, s katerim sta bila velika prijatelja. L. 1910 je postal dunajski nadškof in l. 1911 je bil imenovan za kardinala. Pokopal ga je v petek 7. febr. ob 3. uri popoldne praški nadškof kardinal Skrbensky. Pogreb je bil sijajen. Rajnik je bil izvanredno ljubeznjiv, miren in pravičen, prikljubljani povsodi pri ljudstvu in pri duhovnikih. Zelo rad je imel Slovence, cenil je vse poštene ljudi in ni imel nikakih nacionalnih predsodkov. Jako težko ga bo nadomestiti. Zadnjo sv. mašo pri odprti krsti je daroval ob 10. uri g. prošt dr. Elbert. Rajnika so ponesli duhovniki v kapelo svete Barbare v cerkvi sv. Štefana k večnemu počitku. Pri pogrebu je zastopal cesarja nadvojvoda Karel Fr. Jožef.

Poroka. V Črnomlju sta bila 1. t. m. poročena g. dr. Fran Schaubach, c. kr. sodnik in gđc. Hilda Lackner. Bilo srečno!

Umrli je 28. jan. t. l. v Ljubljani preč. g. Andrej Petek, zlatomašnik in župnik v pokoj. Ranjki je bil rojen v Ribnici in je služboval večinoma na Dolenjskem, nazadnje v Sv. Križu pri Litiji. R. I. P.!

Ponesrečil se je slaboumni hlapec Lovrenc Debeljak pri Francetu Pevcu, posestniku na Škorcu pri Trebnjem. Prišel je mimo puške, katero je imel Pevc nabito obesoeno na steni, se ž njo igral in se po nesreči ustrelil takoj do mrtvega.

V Šmarjeti je v nedeljo, 19. jan. predaval g. Anton Belc, župan iz Št. Vida nad Ljubljano o strojih in motorjih. Ustanovilo se je takoj potem kmetijsko društvo. Dne 26. in 27. jan. pa je bil istotam kmetijski tečaj, na katerem so predavali gospodje učitelji iz Grma o govedoreji, sadjarstvu, gnojilih in o zadružništvu. Predavanja so bila še precej dobro obiskana; upamo, da bodo obrodila bogat sad.

Lurški prizori

so izšli kot „Šmarnice“ preč. g. A. Žlogarja, kanonika v Novem mestu, z dodatkom primernega molitvenika, nanašajočega se na po-božnost v Lurdu.

Lepo opremljena knjižica iz tiskarne J. Krajec nasl. v Novem mestu se prav toplo priporoča ne samo kot „Šmarnice“ za majnik, ampak sploh za vse čase in vsem častilec „Lurške Gospe“ kot zelo pripraven molitvenik na potih k lurškim svetiščem, kakoršnih imamo tudi na Slovenskem veliko, n. pr. v Rajhenburgu, v Rakovniku pri Št. Jerneju itd. Takšna knjižica je gotovo najlepši in trajen spomin božje poti. Cena je 2 kroni, po pošti 10 v. več. Naj ta knjižica nikjer ne manjka v slovenskih družinah!

Kratkočasnice.

Škodoželjen. Postopač (orožniku, ki ga je prijel). „Kaj imate zdaj od tega, da ste me prišli? Dve uri boste morali teči za menoj, da prideva do bližnje sodnije. Jaz ostanem tamkaj lepo na gorkem, vi pa zopet lahko hodite v tem hudem mrazu dve uri nazaj. Čisto prav vam je.“

„Preveč naložili.“ Rezika (stricu iz mesta): „Striček, ali se niste včeraj prevrnili, ko ste se z vozom pripeljali iz mesta?“ Stric: „Ne dete saj sem prišel peš.“ Rezika: „Pa so oče rekli materi, da ste ga včeraj zopet preveč naložili.“

Da bi ga pomirila. Služkinja: „Ker so gospod danes tako razburjeni, zato prinašam med tem en črevelj, ki sem ga že osnabila. Druzega prinesem potem, ker moram sedaj na trg.“

Zakaj se jezi. Gostilničar praša svojega stalnega gosta gozdarja: „Zakaj se pa Vaš gospod nadgozdar tako ježi na Turke?“ — Gozdar: „Zakaj? Zato ker on zamore samo naše omizje včasih potegniti, Turki pa vlečejo ves svet za nos.“

Težko izpeljivo. V neki vasi je gorelo. Gasilci pa niso mogli gasiti, ker brizgalna ni bila namazana in ni delovala. Zato izda takoj drugi dan načelnik gasilnega društva sledeč ukaz: „Z ozirom na včerajšnji žalostni dogodek ukazujem, da se morajo brizgalna in drugo orodje 48 ur pred vsakim ognjem natančno po predpisih namazati.“

Kdaj je bilo najbolje na svetu. Gospodar, ki se je ves ljubi dan jezil, zvečer sam pri sebi: „Ne, koliko jeze napravljajo ljudje dandanes gospodarjem. Najboljše se je

godilo gospodarjem pač le takrat, ko ni bilo še nikogar na svetu, to sem rekel že tisočkrat in rečem še tisočkrat."

O vremenu.

Splošno vreme februarja bode bolj lepo, četudi bode še dovolj snega padlo. — Kakšno vreme je bilo do danes, itak vé vsak čitatelj. Toda kakšno vreme bode od danes naprej? Ostalo še bo lepo, suho, mrzlo in tudi burno vreme, ki bode trajalo do okolu 15. — Za tem sledi spremenljivo vreme; lepi, mokri, megleni, manj mrzli in tudi sneženi dnevi se bodo vrstili drug za drugim do okolu 20. — Sedaj pa postane vetrno in južno vreme do okolu 24. — Sv. Matija bode pa ohranil led, kar ga bo najdel, ter nam bo prinesel posebno mrzle noči do konca meseca. — Mesec sušec se pa prične z nestanovitnim vremenom do okolu 10.

V ponos mi bode, če se mi posreči, da Vam tudi za mesec februarij napovem pravo vreme in tako naprej za vsak mesec, kakor se mi je to posrečilo za mesec januarij. — Potožiti Vam pa moram, da je zares silno težko prorokovati vreme, posebno če človek čita različne vremenske proroke v prilikah in drugih koledarjih, kjer vsak napoveduje vreme po svojem ključu in končno vsi skupaj nič ne uganajo. Stoletna pratika napoveduje vreme meni nasprotno. Pa vsaj je sedaj itak na svetu vse narobe, naj bode pa še vreme. Dovolj čudna vremenska prikazen, če pust pleše po plojdi in snegu s senčnikom pod vročim solncem. Sicer pa pravi stoletna pratika, če se pust greje na solncu, je istega leta dobra letina. In: kakršno je vreme na pepelnico, tako bode ves postni čas. No, potem bomo imeli same lepe dneve, ker pepelnice dan je bil izvanredno krasen dan. — Bodemo torej videli, kdo ima prav.

Loterijske številke.

TRST,	29. januarja	28	77	45	25	66
GRADEC,	5. februarja	24	21	9	43	39

Ceno meso! Prve vrste govedina, teletina in brava 5 kg za 4-12 K, svinjsko meso 5 kg za 5-12 K, prekajeno svinjsko 5 kg za 6 K, posušeno meso 5 kg 7 K, salame 5 kg za 6-80 K, pošilja v poštnih zavojih poštne prosto proti povzetju Herskovits Etel Herincse Nr. 202, Ungarn. Prosi se natančnega naslova. 22-3-2

Sadike Kavkaškega gabeza ima na prodaj 10 komadov za 20 v. z zavoj. brez poštne, po povzetju, ali če se denar naprej pošlje. (Glej spis v Kmetovalcu št. 3, l. 1911). Pošilja se tudi po zimi, potem prodaje **krompir** za močvirne zemlje „Solunum Comersonii Uruguay 5 kg za 2 K, z zavojem brez poštne, ta se pošilja samo na spomlad. Iv. Polenek, delovodja drž. trtnice v Črnomlju. 31-3-1

Dražbeni oklic.

E 996/12	E 99/13
2	2

Dne 18. svečana 1913 dopoldne ob 10. uri se bo prodajalo v Žabjivasi odnosno na Grabnu pri Novem mestu na javni dražbi: Nad 53.000 strešne in nad 290.000 stavbene opeke, 35 različnih starih pušk in drugo orožje, različna vinska posoda, nad 2 hl vina, 1 kočija, 1 lovski voz, 1 športne sani, konjska oprava, več gospodarskih vozov, 3 goveda, 1 kobilica in več sena in slame.

Reči se smejo ogledati dne 18. febr. 1913 v času med 9. in 10. uro dopoldne na gori omenjenih prostorih.

C. kr. okrajna sodnija Rudolfovo, oddelek II., dne 21. januarja 1913. 36

Svinjske piče, korenja in pese je še v večji množini dobiti pri Avg. Knafele-u v Kandiji. 23-3-2

Krasno sadno drevje,

kakor: hruške in jablane iz lastne drevesnice z enkratno požalnitvijo ima na prodaj po primerni ceni Anton Globelnik, posestnik v Bršlinu p. Rudolfovo. 227-2-2

Kdor hoče biti dober gospodar!

Ta si naj takoj

:: kupi mlin ::

za vsakovrstna žita mleti.

Zastop za Kranjsko: ANTON BUTARA, Novo mesto.

Millijoni

zdravijo

Kašalj

hripavost, katar, zasliženje, dušljivi in oslovski kašelj

- s Kaiserjevimi prsnimi karamelami - „s tremi smrekami“.

6050 notarsko poverjenih izpričeval od zdravnikov in privatnih oseb dokazuje gotov uspeh. — Bonbončki jako dobro prija in so ugodnega okusa. 2-0-3

Paket 20 in 40 vin., ovojček 60 vin., se dobiva pri lekarnarjih:

Karl Andrijanič in J. Bergmann v Rudolfovem.

Lepo posestvo

se prodaja iz proste roke. Posestvo je v Žabji vasi par minut od Novega mesta. Več se izve pri Ignaciju Murn, mizarju in pos. 30-3-2

Več vrst krme

se bode prodajalo od 10 do 15. febr. pri Ivan Zircu na Dvoru pri Žužemberku. 23

Lep čoln (Kielboot)

se prodaja. Vprašati je pri Dr. Buhu v Kandiji.

Poštenega in krepkega

dečka Službo išče

za pekovski obrt potrebuje Lojk Frane, pekovski mojster, Idrija. 32

Najboljše urejena TISKARNA

na Dolenjskem, ki izgotavlja vsakovrstne tiskovine točno

:: in lično, je trdka ::

J. Krajec nasl. v Novem mestu,

ki ima tudi prav dobro

:: :: urejeno :: ::

knjigoveznico,

ki izvršuje vsa navadna,

kakor tudi vsa najfinejša

dela solidno, točno in ceno.

Vsaka razumna, varčna gospodinja uporablja samo to sladno kavo

BRZOJAV!

Usojam si slavno občinstvo iz Novega mesta ter okolice opozoriti na ravno došlo svetovno-znano čistilo za črevlje

! „NEW-CREAM“ !
v črni ter rujavi barvi.

Se priporoča z odličnim spoštovanjem

ALFONS OBLAK

trgovina z mešanim blagom na drobno in debelo.

Vedno velika zaloga „NEW-CREAM“. 3-8-4

LEPO STANOVANJE

se da v najem s 1. marcem : zraven kolodvora v Kandiji : št. 31. Več se izve v prodajalni

g. C. Germa v Novem mestu. 35-2-1

Službo išče

sadjereje več viničar. Več pri upravitelstvu DOLENJSKIH NOVIC.

Knežji gozdni urad v Soteski

bode na javni dražbi oddal v najem

na več let dne 23. februarja ob

4. uri popoldne

: graščinski mlin :

v Praprečah pri Žužemberku.

Mlin sestoji s petih kamnov, stope, primerne stanovanja, kleti in hlevov. 34

V Kandiji tik železnega mostu je

hiša št. 29

z 6 sobami, z velikim vrtom in z eno njivo naprodaj. Ceno se izve ravno tam. 25-2-2

Prodasta se radi odhoda iz proste roke brez vsacega bremena v Radejci pri Bučki v obližu deželne ceste,

mlin in žaga.

Zraven spada 1 travnik, 1 mlad hrastov gozd, 2 njivi ter 1 vinograd. — Vse tu navedeno nahaja se v najboljšem stanu.

Natančni pogoji in cena se zve pri Franc Weiβu v Radejci pri Bučki. 21-2-2

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4³/₄ % 1-0-3

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

SINGER
Singer Ko.
del. družba za šivalne stroje
217-10-6

Od dobrega
najboljše!

Novo mesto,
Veliki trg št. 45.

Cepljene trte

izvrstno zaraščene in ukoreninčene prodaja kmetijska šola na Grmu (pošta Kandija Kranjsko) sledečih vrst: silvanec, veltlinec, laški rizling, krajevina, žlahtnina (španjol), žametasta črnina (kavščina), portugalka. Tudi bilje riparie portalis in aramon×rupestris.

Oddaja se tudi

sadno drevje,

visokobelno in pritlično. Cene po dogovoru.

Dr. Trenz

se je vrnil iz potovanja in ordinuje zopet za bolnike v Draškovecu pri Št. Jerneju.